

Soạn Ngữ văn lớp 6 VNEN Bài 22: Hoạt động khởi động

Câu 1 (trang 50 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Kể tên ba bài thơ, ba bài viết về Bác Hồ.

Trả lời:

Các bài thơ, bài viết về Bác: *Viếng Lăng Bác, Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn thiếu niên nhi đồng, Việt Nam đẹp nhất có tên Bác Hồ, Đêm nay Bác không ngủ, Bác ơi, Hồ Chí Minh với thiếu nhi...*

Câu 2 (trang 50 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tình cảm của các nghệ sĩ (nhà thơ, nhạc sĩ) đối với Bác Hồ trong các bài thơ, bài hát mà em vừa nêu như thế nào?

Trả lời:

Tình cảm của các nghệ sĩ trong những tác phẩm trên đều là sự trân trọng, sự kính yêu vô hạn đối với vị lãnh tụ vĩ đại, người cha già của dân tộc.

Soạn Văn lớp 6 VNEN Bài 22: Hoạt động hình thành kiến thức

Câu 1 (trang 50, 51, 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Đọc văn bản sau:

Câu 2 (trang 52, 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tìm hiểu văn bản.

Câu a (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Trong đoạn thơ ai là người chứng kiến một đêm không ngủ của Bác Hồ trên đường ra mặt trận?

Trả lời:

Anh đội viên là người chứng kiến một đêm không ngủ của Bác Hồ trên đường ra mặt trận.

Câu b (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Qua cách nhìn và cảm nhận của nhân vật, hình ảnh Bác Hồ được hiện lên như thế nào?

Trả lời:

Hình ảnh Bác hiện lên: người cha già đầy lòng nhân hậu, tận tình chăm sóc, đầy tình yêu thương, đặc biệt với các chiến sĩ đang ngày đêm chiến đấu cho đất nước.

Câu c (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Trong đoạn thơ tác giả đã kể lại mấy lần anh đội viên thức giấc và thấy Bác không ngủ? Tâm trạng và cảm nghĩ của anh trong mỗi lần có giống và khác nhau? Em có nhận xét gì về tình cảm anh đội viên đối với Bác?

Trả lời:

Trong đoạn thơ, tác giả kể lại anh đội viên 3 lần tỉnh giấc:

- Lần thứ nhất: Cảm xúc từ ngạc nhiên đến Càng nhìn lại càng thương. Anh cảm động nhìn Bác chăm sóc bộ đội. Anh nhận ra sự vĩ đại mà gần gũi của vị lãnh tụ.

- Lần thứ hai: Dáng ngồi của Bác chất chứa bao cảm xúc bồn bẻ.

- Lần thứ ba thức dậy: Tâm trạng từ hoảng hốt tới tha thiết lo lắng: mời Bác ngủ

=> Anh đội viên cảm nhận được tấm lòng yêu thương vô hạn của Bác đối với bộ đội và nhân dân. Anh kính trọng và thương yêu Bác như 1 người cha.

Câu d (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Em cảm nhận được gì về tình cảm của Bác Hồ đối với quân và dân ta?

Trả lời:

Bác luôn lo nghĩ cho dân, cho chiến sĩ. Bác vô cùng nhân hậu và yêu thương mọi người, luôn chăm lo trản trở suy nghĩ tựa người cha già thao thức lo cho các con.

Câu e (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Hình tượng Bác Hồ được miêu tả qua cái nhìn và cảm nghĩ của một anh chiến sĩ đang được cùng Bác trên đường ra chiến dịch. Cách miêu tả này có hiệu quả như thế nào trong việc thể hiện tâm hồn cao đẹp của Bác Hồ và tấm lòng của anh bộ đội đối với lãnh tụ.

Trả lời:

Cách miêu tả Bác qua cái nhìn của anh chiến sĩ đang cùng Bác ra chiến dịch làm cho hình tượng vị lãnh tụ gần gũi với đời thường, gần gũi với gian khó, sự vất vả và tình thương của một người cha già với các con. Đồng thời cũng thể hiện sự kính yêu vô ngàn của anh chiến sĩ với Bác, cảm động trước tâm lòng của vị lãnh tụ vĩ đại.

Câu g (trang 52 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Bài thơ được viết theo thể thơ nào? Cách gieo vần giữa các khổ thơ có giá trị gì đặc biệt? Thể thơ ấy có thích hợp với cách kể chuyện của bài thơ hay không? Vì sao?

Trả lời:

Bài thơ viết theo thể thơ ngũ ngôn. Mỗi dòng 5 tiếng, mỗi khổ 4 dòng. Vần thường gieo ở cuối các dòng 2,3; dòng 4 khổ này với dòng 1 khổ sau. Đây là thể thơ rất thích hợp cho việc kể chuyện bởi cách gieo vần nhẹ nhàng, gần gũi.

Câu h (trang 52, 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Cùng với phương thức kể và biểu cảm, miêu tả cũng là một yếu tố nghệ thuật được nhà thơ kết hợp sử dụng trong bài thơ này. Hãy tìm những câu thơ có sử dụng phương thức miêu tả. Qua đó em có nhận xét gì về cách miêu tả Bác, nhất là khắc họa bức tranh chân dung tinh thần của Người?

Trả lời:

- Những câu thơ có sử dụng phương thức miêu tả: *Vẻ mặt Bác trầm ngâm/ Người cha mái tóc bạc/ Rồi Bác đi đêm chẵn/ Bác đón chân nhẹ nhàng/ Bóng Bác cao lồng lộng/ Bác vẫn ngồi đình ninh/ Chòm râu im phăng phắc.*
- Cách miêu tả rất chân thực, tỉ mỉ, chính xác, sinh động làm toát lên tâm hồn cao đẹp của Bác, vị cha già hi sinh một đời vì độc lập dân tộc.

Câu i (trang 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Nêu tóm tắt nội dung và nghệ thuật của bài thơ *Đêm nay Bác không ngủ* theo gợi ý sau:

- Tình yêu thương sâu sắc, rộng lớn của Bác Hồ đối với bộ đội và nhân dân.
- Thể thơ năm chữ có nhiều vần liền thích hợp với lối kể chuyện bằng thơ.
- Sự kết hợp giữa miêu tả, kể và biểu cảm khiến hình tượng thơ trở nên nổi bật

Trả lời:

- Nội dung: Là câu chuyện Bác Hồ và anh đội viên trong một đêm trên đường ra chiến dịch ở lán nhỏ giữa rừng khuya. Anh đội viên thức dậy 3 lần đều thấy Bác đang thức, thì ra Bác trăn trở lo lắng cho các anh bộ đội ngoài đêm mưa gió chịu khổ. Anh hiểu được tình thương mệnh mông của Bác nên đã thức luôn cùng Bác.
- Nghệ thuật: Thể thơ năm chữ kết hợp tự sự, miêu tả, biểu cảm, lời thơ giản dị, nhiều hình ảnh thể hiện tình cảm tự nhiên, chân thực, từ láy tạo giá trị gợi hình và biểu cảm cao, khắc họa hình ảnh cao đẹp của Bác Hồ kính yêu vĩ đại.

Câu 3 (trang 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tìm hiểu về phép ẩn dụ.

Câu a (trang 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Trong khổ thơ dưới đây, cụm từ *Người Cha* được dùng để chỉ ai? Vì sao có thể nói như vậy? (Gợi ý: Tìm sự tương đồng giữa ý nghĩa của cụm từ *Người Cha* và người được miêu tả trong khổ thơ).

Anh đội viên nhìn Bác

Càng nhìn lại càng thương

Người Cha mái tóc bạc

Đốt lửa cho anh nằm

(Minh Huệ)

Trả lời:

Cụm từ *Người Cha* dùng để chỉ Bác Hồ. Có thể ví như vậy vì tình thương Bác dành cho bộ đội giống như cha với con.

Câu b (trang 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Trong các cách diễn đạt sau, em thích cách diễn đạt nào nhất? Vì sao?

- Cách 1:

Bác Hồ mái tóc bạc

Đốt lửa cho anh nằm.

- Cách 2:

Bác Hồ như Người Cha

Đốt lửa cho anh nằm

- Cách 3:

Người Cha mái tóc bạc

Đốt lửa cho em nằm.

Trả lời:

Em thích cách 3 nhất bởi:

- Cách 1 : đơn giản, thiếu ý nghĩa Người Cha.
- Cách 2 : có so sánh nhưng thiếu nghĩa mái tóc bạc – tuổi tác và nổi vất vả.
- Cách 3 : sử dụng ẩn dụ có sự cô đọng, tính hình tượng cao.

Câu c (trang 53 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Điền từ thích hợp vào chỗ trống trong câu sau để hoàn thành định nghĩa về ẩn dụ và tác dụng của nó.

Ẩn dụ là cách gọi tên sự vật, hiện tượng này bằng tên sự vật, hiện tượng khác có nét... với nó nhằm tăng sức gợi ....., gợi..... cho sự diễn đạt.

Trả lời:

Ẩn dụ là cách gọi tên sự vật, hiện tượng này bằng tên sự vật, hiện tượng khác có nét **tương đồng** với nó nhằm tăng sức gợi **hình** , gợi **cảm** cho sự diễn đạt.

Soạn VNEN Văn 6 Bài 22: Hoạt động luyện tập

Câu 1 (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Thực hành phân tích văn bản.

Câu a (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Vì sao trong bài thơ *Đêm nay bác không ngủ*, tác giả không kể lần thức dậy thứ 2 của anh đội viên?

Trả lời:

Lần thức dậy thứ hai không được kể vì lần này đã liên tiếp với lần thứ nhất trong trạng thái nửa thức, nửa ngủ "Anh đội viên mơ màng - như nằm trong giấc mộng". Ta có thể xem như lần thức dậy thứ nhất và lần thức dậy thứ hai là một.

Câu b (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tìm các từ láy trong bài thơ và phân tích tác dụng biểu đạt của một số từ láy mà em cho là đặc sắc.

Trả lời:

- Các từ láy trong bài: *trầm ngâm, lâm thâm, xơ xác, nhẹ nhàng mơ màng lỏng lẻo, thốn thức, thăm thì, bồn chồn, bề bộn, hốt hoảng, (đình ninh, phăng phắc, năng nặc, mau mau, mênh mông.)*

- Phân tích giá trị biểu cảm một vài từ:

+ *Bóng Bác cao lồng lộng*: tôn lên hình tượng, sự to lớn của Bác.

+ *Bồn chồn*: thể hiện tâm trạng nóng ruột, lo âu của anh đội viên, tình cảm người lính với Bác.

Câu 2 (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Thực hành về phép ẩn dụ

a. Xác định các phép ẩn dụ cho mỗi trường hợp sau:

(1) *Thuyền về có nhớ bến chăng*

Bến thì một dạ khăng khăng đợi thuyền

(2) *Buổi sáng mọi người đổ ra đường. Ai cũng muốn ngẩng lên cho thấy mùi hôi chín chấy qua mặt.*

(Tô Hoài)

Trả lời:

(1) Phép ẩn dụ tương đồng: "thuyền- bến" chỉ người con trai (đi nhiều không có định – thuyền) và người con gái (chờ đợi như bến đợi thuyền).

(2) Phép ẩn dụ chuyển đổi cảm giác "mùi hôi chín chấy qua mặt": Mùi (khứu giác) chuyển đổi sang thị giác (chấy).

Câu b (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tìm và chỉ ra các tác dụng của phép ẩn dụ trong các trường hợp sau:

(1) *Cha lại dắt con đi trên cát mịn*

Ánh nắng chảy đầy vai.

(2) *Em thấy cả trời sao*

Xuyên qua từng kẽ lá

Em thấy cơn mưa rào

Ướt tiếng cười của bố

Trả lời:

(1) Ẩn dụ chuyển đổi cảm giác: "Ánh nắng cháy đầy vai": Ánh nắng như một thứ "chất lỏng" có thể "chảy" => Gọi tả sinh động, nắng không chỉ là "ánh sáng" vô hình mà còn như một "thực thể" có thể chuyển động.

(2) Ẩn dụ: "trời sao - xuyên qua từng kẽ lá/ cơn mưa rào - ướt tiếng cười của bố"
=> Tạo tính hàm súc và giàu hình ảnh.

Câu 3 (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Thực hành về văn miêu tả (luyện nói)

Câu a (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Tưởng tượng mình là "anh đội viên" trong bài *Đêm nay Bác không ngủ*, tả lại bằng lời nói hình ảnh Bác Hồ trong một đêm Người thức trắng vì thương dân công, bộ đội.

Trả lời:

Đêm tĩnh mịch, rừng Việt Bắc âm u. Tĩnh giữa đêm, tôi thấy bóng ai như Bác đang ngồi lặng bên bếp lửa. Bác đi dèm chăn cho từng người. Thương Bác, tôi hỏi: “Bác ơi, Bác chưa ngủ ạ? Bác có lạnh không?” Bác nhìn tôi mỉm cười: “Bác chưa ngủ, chú ngủ đi mai còn đánh giặc”.

Vâng lời, tôi nhắm mắt ngủ tiếp, nhưng lúc lại tỉnh, Bác vẫn thức, tôi khuyên Bác ngủ sớm, Bác vẫn nhẹ nhàng nhắc tôi ngủ đi.

Tỉnh giấc lần thứ ba, vẫn thấy bóng Bác. Ngạc nhiên cùng lo lắng, sao giờ này Bác vẫn chưa ngủ? - tôi tự hỏi mình như vậy. Tôi giục Bác: “Bác ơi trời sắp sáng rồi, Bác ngủ đi mai còn đi chiến trận”. Bác lại cười hiền, “Bác không ngủ được, Bác lo đoàn dân công đang ngoài kia mưa lạnh. Không biết các cô chú ấy sao không...”. Tôi hiểu rồi, Bác cao cả như người Cha lo lắng cho các con vậy.

Câu b (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Từ văn bản Bài học đường đời đầu tiên, hãy chọn một trong các nhân vật sau rồi tả lại bằng lời nói:

- Dế Mèn

- Dế Choắt

Trả lời:

Cậu Dế Choắt coi ốm yếu vậy nhưng biết suy nghĩ. Cậu biết mình kém cỏi, hay ốm vặt, thể trạng yếu đến nỗi chàng Mèn bụ bẫm khinh thường. Biết người biết ta, cậu biết nhờ Mèn đào hang giúp. Tuy bị từ chối, Choắt vị tha chẳng oán giận gì Mèn.

Cậu Choắt đã nhút nhát mà cũng hiền quá, chịu chết oan vì thói hung hăng của Mèn mà trước lúc chết còn thứ lỗi khuyên răn Mèn.

Soạn VNEN Ngữ văn 6 Bài 22: Hoạt động vận dụng

Câu (trang 54 sgk Ngữ văn 6 tập 1 VNEN). Viết một đoạn văn khoảng 10 câu miêu tả người thân mà em yêu quý. Trong khi tả sử dụng phép ẩn dụ.

Trả lời:

Cô tôi trẻ và đẹp. Dáng người cao dong chùt, khuôn mặt trái xoan rất xinh nét quyến rũ. Tôi nghe mọi người nói 28 tuổi thì nên lo tính chuyện lập gia đình, nhưng cô tôi cứ thong thả chẳng bận tâm gì. Nghe đồn mấy chàng bên xóm hay mang hoa quả sang nhà cũng vì muốn gặp cô, ấy vậy cô đều từ chối. Mẹ tôi hay trêu: Cô Chi xinh thế này thì mấy mà nhà mình lại có cõ. Kỳ thực, tôi không thích cô lấy chồng sớm, phần vì không có người chơi cùng, phần vì không có ai nuông chiều tôi như cô. Một ngày nay thấy bố tôi hay nói chuyện với chú Bình ngoài sảnh nhà. Không hiểu sâu xa, nhưng đi thoáng qua tôi nghe chú nói: “**Bóng hồng** ấy còn chẳng để ý em”. Thế ra, có lẽ bố tôi định mai mối cô Chi với chú Bình. Tôi lo lắng đi mách lẻo, ấy vậy cô cười bảo: Cô cháu mình đi chơi!

Soạn Văn VNEN 6 Bài 22: Hoạt động tìm tòi mở rộng

Đọc thêm